

ELEKTRİK PİYASASINDA İTHALAT FAALİYETİ VE ŞARTLARI

6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nda (Kanun) lisans alınması kaydıyla piyasada yürütülebilecek faaliyetler arasında elektriğin ithalatı da sayılmıştır. Bununla birlikte Kanun, ithalat faaliyeti için "ithalat lisansı" diye ayrı bir lisans türüne yer vermemiş; "**İthalat ve ihracat faaliyetleri**" başlıklı 12 nci maddesinin ikinci fıkrasında elektrik ithalatının sadece tedarik lisansı sahibi şirketler tarafından yapılabileceğini düzenleyerek, ithalat faaliyetini "Tedarik Lisansı" sahibi şirketlere hasretmiştir.

Mevcut yasal düzenlemeler uyarınca, tedarik lisansı sahipleri, elektrik ithalatı yapmak konusunda münhasır bir hakka sahip bulunmaktadır. Ancak, tedarik lisansı sahibi olmak tek başına ve doğrudan ithalat yapabilme hakkını da beraberinde getirmemektedir. Yukarıda anılan Kanun maddesi, ithalat faaliyetinde bulunabilmeyi tedarik lisansı sahipleri için de iki şarta bağlamıştır: (i) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının uygun görüşü ve (ii) Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu (Kurul) Onayı. Yasa koyucu ithalat faaliyeti ile ilgili Kanun'da daha ayrıntılı düzenlemeler yapma gereği duymamış ve 12 nci maddenin son fıkrasında ithalat (ve ihracat) faaliyetine ilişkin usul ve esasları Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun (EPDK) çıkaracağı Yönetmeliğe bırakmıştır.

Elektrik piyasasında elektrik enerjisi ithalatı ve/veya ihracatı faaliyetine ilişkin usul ve esaslar ile uluslararası enterkonneksiyon hatlarının kapasite tahsisine ve sınır ötesi elektrik enerjisi ticaretine yönelik kullanımına ilişkin esasların belirlenmesi amacını taşıyan Elektrik Piyasası İthalat ve İhracat Yönetmeliği (Yönetmelik) 17 Mayıs 2014 tarihli ve 29003 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış ve aynı gün yürürlüğe girmiştir.

Yönetmeliğin 5 inci maddesinin birinci fıkrasında ithalat ve ihracat faaliyetlerinin hangi lisans sahipleri tarafından ve hangi şartlar altında yapılabileceği biraz daha detaylandırılarak düzenlenmiştir. Öncelikle elektrik ithalatının sadece uluslararası enterkonneksiyon şartı oluşmuş ülkelerden yapılabileceğinin altı çizilmiştir. Uluslararası

enterkonneksiyon ise Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (rr) bendinde “Ulusal elektrik sisteminin diğer ülkelere ait elektrik sistemi ile senkron paralel, asenkron paralel, ünite yönlendirmesi veya izole bölge yöntemlerinden birinin kullanılmasıyla işletilmesini esas alan enterkonneksiyon” olarak tanımlanmıştır. Türkiye’nin Mart 2015 itibariyle mevcut uluslararası enterkonneksiyon hatlarına ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir:

1) Hamitabat (Türkiye) - Maritsa East (Bulgaristan) 1 nolu Enerji İletim Hattının Standart Planlama Kapasitesi (400 kV, 158 km)
2) Hamitabat (Türkiye) - Maritsa-East (Bulgaristan) 2 nolu Enerji İletim Hattının Standart Planlama Kapasitesi (400 kV, 149 km)
3) Babaeski (Türkiye) - Filippi (Yunanistan) Enerji İletim Hattının Standart Planlama kapasitesi (400 kV, 128 km)
4) Hopa (Türkiye) - Batum (Gürcistan) Enerji İletim Hattının Standart Planlama Kapasitesi (220 kV, 28 km)
5) Borçka (Türkiye) - Akhaltsıkhe (Gürcistan) Enerji İletim Hattının Standart Planlama Kapasitesi (400 kV, 155 km)
6) Kars (Türkiye) - Gumri (Ermenistan) Enerji İletim Hattının Standart Planlama Kapasitesi (220 kV, 80.7km)
7) Iğdır (Türkiye) - Babek (Nahcivan) Enerji İletim Hattının Standart Planlama Kapasitesi (154 kV, sınıra kadar 87.3 km, çift devre)
8) Doğubeyazıt (Türkiye) – Bazargan (İran) Enerji İletim Hattının Standart Planlama Kapasitesi (154 kV, 39,37 km.)
9) Başkale (Türkiye) – Khoy (İran) Enerji İletim Hattının Standart Planlama kapasitesi (400 kV, 100 km)
10) PS-3 (Türkiye) –Zakho (Irak) Enerji İletim Hattının Standart Planlama kapasitesi (400 kV, sınıra kadar 16 km)
11) Birecik HES (Türkiye) – Aleppo (Suriye) Enerji İletim Hattının Standart Planlama Kapasitesi (400 kV, 124 km)

Yukarıda sayılan enterkonneksiyon hatları dışında elektrik ithalatı yapılması mümkün değildir. Yönetmeliğin ilgili maddesinde ithalat yapılabilmesine ilişkin Bakanlığın uygun görüşü ve Kurul onayı tekrar edilmiş ve devamında ithalat hakkının ancak ilgili lisansa kaydedilmiş olması halinde kullanılabilceği, ithalat hakkına sahip olacak lisans sahiplerinin ise tedarik lisansı sahibi özel sektör şirketleri ile kamu iktisadi teşebbüsü niteliğindeki Türkiye Elektrik Ticaret A.Ş. (TETAŞ) olduğu hükümlerine yer verilmiştir. Lisansa kayıt şartı, Yönetmelikte yeni bir şart olarak ihdas edilmiştir. Mezkur hüküm uyarınca elektrik ithalatının şartlarını aşağıdaki şekilde listeleyebiliriz:

- a) Tedarik lisansı sahibi olmak

- b) Bakanlığın uygun görüşü
- c) Kurul Onayı
- d) İthalat hakkının lisansa kaydedilmesi
- e) İthalatın uluslararası enterkonneksiyon şartı oluşmuş ülkelerden yapılması.

Elektrik ithalatı yöntemleri ise Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında belirlenmiştir. Fıkroda elektrik enerjisinin ithalatı aşağıda sayıl hallerle sınırlandırılmıştır:

- a) Ulusal elektrik sisteminin elektrik enerjisinin ithal edileceği ülkenin elektrik sistemi ile senkron paralel şekilde işletilebilmesi,
- b) Elektrik enerjisinin ithal edileceği ülke elektrik sistemindeki bir üretim tesisinin ya da üretim tesisinin bir ya da birden fazla ünitesinin elektrik piyasasında iletim şebekesi ve/veya dağıtım şebekesine ilişkin mevzuat hükümlerine uygun olarak ulusal elektrik sistemine paralel çalıştırılabilmesi,
- c) Asenkron paralel bağlantı yapılması,
- d) 22 nci madde çerçevesinde, ülke içerisinde oluşturulacak izole bir bölgenin, enterkonneksiyon hatları ile beslenmesi.

Elektrik enerjisi ithalatı yapılabilecek enterkonneksiyon hatlarına ilişkin net transfer kapasiteleri, kullanıma açık kapasiteleri, tahsis edilmiş kapasiteleri, kullanıma açık kapasitelerin öngörülen tahsisat süresi ve miktarları, sistem kısıtları ve piyasa şartları dikkate alınarak Sistem İşleticisi Türkiye Elektrik İletim A. Ş. (TEİAŞ) tarafından hat bazında belirlenmekte ve Bakanlığın görüşü doğrultusunda ilan edilmektedir. İlan edilen ve kapasitesi kullanıma uygun hatlar üzerinden senkron ithalat yapacak lisans sahiplerinin TEİAŞ'ın düzenleyeceği yarışmaya katılarak öncelikle kullanım hakkını alması, akabinde ise Bakanlığın görüşüne ve Kurul'un onayına sunarak, lisansına gerekli ithalat kaydını yaptırmaları gerekmektedir.

Senkron paralel olmayan bağlantılarda ithalat faaliyetinde bulunmak için ise doğrudan başvuru yapılması ve bu kapsamda EPDK'ya aşağıdaki bilgi ve belgelerin sunulması zorunludur:

- a) İthalat yapılacak ülke,

- b) İthal edilmesi öngörülen elektrik enerjisinin üretiminde kullanılan yakıt türü veya türleri,
- c) İthal edilmesi öngörülen elektrik enerjisinin megavat (MW) cinsinden azami gücü, kilovatsaat (kWh) cinsinden yıllık miktarı,
- d) İthalat faaliyeti için öngörülen başlama tarihi ve faaliyet süresi,
- e) İthal edilmesi öngörülen elektrik enerjisinin ülke sınırındaki teslim noktaları,
- f) İthalatta kullanılacak yöntem,
- g) Karşı ülkede elektrik enerjisi ithalatı ile ilgili Bakanlık ve/veya yetkili Kurumla yapılan ve ilgili şirketin unvanını ve bu fıkra kapsamında bilgileri kapsayan ve ilgili enterkonneksiyon hattının kullanılabilceğini belirtir; ön anlaşma, protokol veya niyet mektubu ve söz konusu enerjinin tedarik edilmiş veya edileceğine ilişkin muhatap şirket ile yapılan ön anlaşma, protokol veya niyet mektubu.

İthalat için hat tahsisi, en fazla bir yıllık süre için yapılabilmektedir. Bu nedenle lisans sahibinin ithalat hakkının devamı, ancak her sene aynı süreci yeniden takip ederek kullanım hakkını elde etmesine bağlıdır.

Av. Mehmet Suat KAYIKÇI
Ortak, LBF Partners